

УДК 81'255.4'37'42=111=161.2:82-3Вайлд О.
DOI <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2019-5-6>

ВІДТВОРЕННЯ БІБЛІЙНОЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ ПОЕЗІЇ В ПРОЗІ "THE MASTER" ОСКАРА ВАЙЛДА В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Грабовецька Ольга Сергіївна

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура

Львівського національного університету імені Івана Франка

вул. Університетська 1, Львів, Україна

У статті визначено шляхи відтворення у перекладі біблійної інтертекстуальності, реалізованої на фонетичному, лексичному, граматичному, а також структурному і композиційному рівнях. Автор використовує підходи до трактування біблійної інтертекстуальності випрацювані О. Дзерою. Біблійні інтертексти актуалізуються в художніх текстах у синсемантичних біблемах, що акцентують формальні особливості біблійної поетики та в автосемантичних біблемах (зворотах і образах, що не мають конкретної прив'язки до тексту Біблії, та символах, що декодуються в біблійних та метабіблійних контекстах).

Матеріалом дослідження обрано цикл «Поезії в прозі» О. Вайлда, зокрема мініатюру "The Master", що характеризується складними різномірними зв'язками зі Святим Письмом та український переклад мініатюри, здійснений Оляною Рудою. Автор статті коротко окреслює історію входження Вайлдового циклу «Поезії в прозі» в українську літературну полісистему, а також подає інформацію про перекладознавчі дослідження літературного спадку О. Вайлда.

Для досягнення поставленої мети автор статті ідентифікує синсемантичні біблеми, автосемантичні біблеми-формули, біблеми-образи, біблеми-символи, визначає біблійний прототекст оригіналу, відшукує його відповідник в цільовій культурі, зіставляє семіотично-когнітивний статус біблем в мові-джерелі та в мові перекладу, а відтак аналізує ступінь їхньої пізнаваності для українського читача, відстежує як реконструюються біблеми у перекладі.

Дослідження показало, що, перекладач досягає адекватності застосовуючи класичні прийоми звуження значення, описового перекладу, заміни інтертекстуального відповідника нейтральним, використання повного еквівалента, цитування. Та попри це, перекладачеві все ж не завжди вдається відтворити інтертекстуальні зв'язки. Надінтерпретація, буквальний переклад, нехтування часовими формами оригіналу певною мірою змінюють прагматичний потенціал перекладу в порівнянні з оригіналом, що може перешкодити читачеві осягнути оригінальний авторський задум, багаторівневу семантику його тексту.

Подальшу перспективу дослідження автор вбачає у вивченні множинних (зокрема сучасних) перекладів Вайлдових творів. Особливо цікаво дослідити вторинні/опосередковані переклади щодо перекладацького плагіату.

Ключові слова: інтертекстуальність, біблема, перекладознавчий аналіз, перекладацькі трансформації, еквівалентність, рецепція, цільова культура.

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності. У своїй глибокій розвідці «Оскар Вайлд в тіні та світлі парадоксів» Р. Доценко, блискучий перекладач, літературознавець і культуролог зазначав, що творча спадщина О. Вайлда за понад сторіччя своє існування знала і періоди пошвавлення до себе інтересу, і певного спаду [7, 479]. Проте особливо популярним серед українських перекладачів став О. Вайлд в останні роки впродовж яких українська перекладна література збагатилася новими версіями Вайлдових комедій «Ідеальний чоловік» та «Як важливо бути серйозним» (2014) у перекладі Олексі Негребецького, казок для дітей та оповідань (2017) в перекладі Д. Лучен-

кової. А його ключовий твір «Портрет Доріана Грея» в період з 2015 по 2018 рік переклали три рази: О. Ломакіна (2015), М. Дмитренко (2017) та М. Кулініч (2018). Вперше «Портрет Доріана Грея» в перекладі Р. Доценка побачив світ більш як півстоліття тому у 1968 році, а у 2012 році вийшла оновлена версія перекладу Р. Доценка за редакцією І. Малковича. На тлі такої перекладацької множинності відчувається брак перекладознавчих студій, критичних досліджень, що дали б кваліфіковану оцінку як новим надбанням, так і ранішим перекладам. Слід зазначити, що дотепер українську Вайлдіану з погляду загального і часткового перекладознавства досліджено недостатньо. Це і зумовлює **актуальність** даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень. О. Вайлд увійшов в Українську літературну полісистему у

© Відтворення біблійної інтертекстуальності поезії в прозі "The Master" Оскара Вайлда в українському перекладі

перших декадах ХХ віку. Спершу це були спорадичні несистематизовані переклади його казок, оповідань, віршів, парадоксів, що публікувались головню у періодичних виданнях, зокрема і дитячих. Порівняно широко український О. Вайлд представлений на сторінка тогочасної західноукраїнської періодики. У 1923 р. «Літературно-науковий вісник» редакцією Д. Донцова публікує чи не перший літературно-критичний огляд творчості О. Вайлда за авторства І. Федоренко (як пізніше дослідив М. Стріха, справжнє ім'я авторки – Іванна Малицька-Федорович) [14]. Глибоко аналізуючи літературну спадщину О. Вайлда, І. Малицька-Федорович зокрема торкається і проблем перекладу.

Попри те, що О. Вайлд належить до небагатовисхідної плеяди світових авторів, чії роботи найчастіше перекладаються іншими мовами, його літературна спадщина все ще залишається на маргінесі українських перекладознавчих досліджень. Дотепер у фокусі нечисленних розвідок була проблема реєстрації творчості О. Вайлда в українській культурі. Глибинну інтерпретацію ключових тем, образів, мотивів знаходимо у праці Р. Доценка «Оскар Вайлд в тіні та світлі парадоксів» [7]. Вагомими науковими публікаціями долучився до розвитку української Вайлдіани М. Стріха [12; 13]. Відносно недавніми можемо вважати порівняльно-літературознавчі дослідження Г. Деркач [4], та О. Колмикової [8]. У 2008 році з'явилась праця, присвячена перекладознавчому аналізу українського перекладу Вайлдової комедії «Як важливо бути поважним» [3]. Проблемам відтворення інтертекстуальності у перекладі роману «Портрет Доріана Грея» присвятила частину своєї докторської монографії О. Дзера [5].

Однією з найвизначніших рис індивідуального стилю О. Вайлда є інтертекстуальність його творів [7, 474–476], яку услід за О. Дзером розуміємо як (1) здатність тексту породжувати смисл через присутність, або «співприсутність» у ньому інших текстів; (2) перехід авторитетного права на розуміння тексту від автора до читача; (3) визнання внутрішньої нестабільності тексту, що передбачає можливість множинних інтерпретацій [5, 18]. Така, сказати б «мозаїчність» Вайлдових текстів робить їх неабияким викликом для перекладача, чие завдання – донести до цільової аудиторії задум автора у всій його багатомірності. Отож постає нагальна необхідність проаналізувати і узагальнити перекладацькі підходи до відтворення чи навіть реконструкції інтертекстуальності у цільовому тексті, вивчити способи «вживлення» його в цільову культуру.

Мета статті – проаналізувати шляхи і визначити рівень повноти відтворення в перекладі інтертекстуальних зав'язків, на яких вибудовуються сюжети Вайлдових «Поезій в прозі».

Біблійний інтертекст актуалізується в біблемах. Термін «біблема» ввела в науковий обіг О. Дзера. Вона визначає біблему як одиницю

біблійного інтертексту, що виявляється семіотично-когнітивно (вербалізовані архетипи, концепти і символи) або стилістично (на усіх мікρο-стилістичних рівнях та рівні цілого тексту як сюжетно-композиційний компонент) [5, 205]. Аби оцінити рівень адекватності відтворення інтертекстуальності необхідно передусім (1) розпізнати біблеми в оригіналі, (2) з'ясувати їхню функцію у тексті, (3) визначити ступінь пізнаваності біблем для цільового читача, (4) провести зіставний аналіз оригіналу і перекладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. О. Вайлд – рафінований естет, зухвалий богоборець, скандаліст, епатажний прозаїк і драматург, а водночас щемкий та мрійливий оповідач казок для дітей: «казки його й оповідання належать до найкращого, що видала світова література для великого загалу» [14]. Як зазначав Р. Доценка, парадоксальністю пройнято всю систему естетичного світосприймання О. Вайлда, його твори й саме життя [7, 481]. Протестуючи проти лицемірства Вікторіанської моралі Оскар Вайлд пропагував гідність, самопожертву, співчуття. Оцей відчайдушний пошук мотивів людських вчинків, пошук відповідей на вічні запитання спостерігаємо у циклі «Поезії в прозі», що складається із шести коротких композицій у яких актуалізується біблійний інтертекст (*The Artist – Мумець, The Doer of Good, The Disciple, The Master, The House of Judgment, The Teacher of Wisdom*).

Загалом цикл «Поезії в прозі» – це сконцентрований парадокс. Увесь спектр своїх емоцій і філософських поглядів О. Вайлд умістив у мінімальну кількість рядків. Він написав його у 90-х ХІХ віку, коли блиск його слави і популярності уже починав затьмарюватись близьким крахом. Тому-то так гостро відчувається у текстах душевний надлом автора, що виражається у метаннях від богобоязні до богохульства. Вперше цикл був опублікований у журналі "The Fortnightly Review" за липень 1894 р. і от уже понад століття ці короткі притчі залишаються загадкою для читачів, критиків, а надто для перекладачів.

Український читач вперше познайомився з мініатюрами із циклу «Поезії в прозі» в 1915 році, коли у Львові вийшла збірка перекладів О. Маковської «Сфінкс без тайни і інші вибрані оповідання» (1). Збірка містила переклади «Артист», «Добротворець», «Смерть Нарциза», «Суд». У 1923 І. Малицька-Федорович опублікувала свій переклад мініатюри «Добротворець» [14]. У 1932 році в газеті «Діло» (№ 118) вийшов переклад І. Ставничого «Ученик», а у 1935 в жіночому журналі «Нова хата» (№ 19) з'явився переклад «Озеро» (в оригіналі "The Disciple") підписаний криптонімом Н. Ч. Повністю «Поезії в прозі» українською мовою вийшли друком лише у 1998 році в журналі «Всесвіт» (№ 7). Автор перекладів – Оляна Рута. У 2014 році опубліковано ще кілька аматорських перекладів мініатюр "The Master" – «Нерозп'ятий...» Ю. Цап'як, «Учитель»

М. Коновалової та "The Disciple" – «Послідовник» Б. Лозинського, «Учень» Н. Мосійчук [2].

Навряд чи можливо чітко окреслити тематичне коло «Поезій в прозі». Збірка відкривається мініатюрою "The Artist" («Митець») де знаходимо найулюбленішу, без перебільшення домінуючу для творчості О. Вайлда тему: співвідношення життя і мистецтва. Античні мотиви про Нарциса складають основу мініатюри "The Disciple" («Послідовник»). Однак безперечним об'єднуючим елементом циклу є його зв'язок із Святим Письмом. Біблія як інтертекст – невичерпне джерело для Вайлдових «Поезій в прозі». Беручи біблійні притчі за основу, він трансформує їхні сюжети, аби ще раз вкотре підтвердити свою думку про те, що всяке надужиття, навіть найкращим, легко обертається злом. Очевидно це і є основна колізія мініатюр.

Вайлдові стилізовані тексти звучать надзвичайно природньо, наче оригінальні уривки Святого Письма, аж поки читач не підходить до кульмінації і розв'язки у кінці. Тож залишається відкритим питання чи Вайлдові поезії в прозі – це ще одна спроба шокувати суспільство перелицьовуючи одну з найбільших його святинь – Біблію, чи замаскована насмішка над вічними людськими вадами – егоїзмом, марнославством, невдячністю.

Однією з найцікавіших з огляду на біблійну інтертекстуальність є мініатюра "The Master". Тісно переплітаючись із Святим Письмом на усіх текстуальних рівнях, поезія стає певним викликом для перекладача, а відтак і цікавим матеріалом для перекладознавчого аналізу.

Як структурно так і композиційно текст доволі простий. Чотири параграфи – у кожному окрема завершена думка чи радше ідея. У перших двох параграфах – опис місця події і головних героїв, наступні два через діалог розкривають внутрішній конфлікт тексту:

"I do not wonder that your sorrow is so great, for surely He was a just man" (3, 314). "It is not for Him that I am weeping, but for myself" (3, 314).

Першим випробуванням для Оляни Руги стає заголовок мініатюри. Домінуюча універсально-прецедентна експліцитна біблема-образ *Master* разом з біблійно-маркованим текстом одразу викликає в обізнаного читача асоціації зі Святим Письмом. (Можемо припустити що у вікторіанському суспільстві кінця XIX віку знання Біблії вважалося нормою для освіченого англійця.)

Лексема *Master* має розлогу семантичну структуру і вживається у текстах Старого і Нового Заповітів. Проте, зазначимо, що у Старому Заповіті актуалізується перше значення "a man having the action or control over the actions of other or others; the owner; the mail head of house" [19, 1709], тому й пишеться з малої літери:

"Behold, as the eyes of servants look unto the hand of their masters, and as the eyes of a maiden unto the hand of her mistress; so our eyes wait upon the LORD our God, until that he have mercy upon

us" (18, Ps.123:2) – «Ось бо як очі слугів на руку панів своїх, як осі служки на руку господині своєї, так позирають очі наші на Господа, Бога нашого, аж помилує нас» (10, Пс. 123:2).

В Новому Заповіті окрім першого, актуалізується й друге значення: "a teacher" [19, 1710]. Однак тут воно збагачується особливим сакральним відтінком, бо вживається як звертання до Ісуса, або як синонім до його імені. Отож пишеться у тих випадках з великої літери:

"The disciple is not above his master, nor the servant above his lord" (18, Matt. 10:24) – «Учень не старший од учителя свого, ані слуга од пана свого» (10, Мт. 10:24). "And a certain scribe came, and said unto him, Master, I will follow thee whithersoever thou goest" (18, Matt. 8:19) – «I приступивши один письменник, каже до Него: Учителю, піду слідом за Тобою, куди б Ти ні пішов» (10, Мт. 8:19).

Біблійна маркованість заголовку мініатюри підтверджується ще й фінальною цитатною біблемою де експліцитно проявляється паралель зі Святим Письмом:

"I too have changed water into wine, and I have healed the leper and given sight to the blind. I have walked upon the waters, and from the dwellers in the tombs I have cast out devils. I have fed the hungry in the desert where there was no food, and I have raised the dead from their narrow houses, and at my bidding, and before a great multitude, of people, a barren fig-tree withered away" (3, 314). Порівняймо: "And when he had called unto him his twelve disciples, he gave them power against unclean spirits, to cast them out, and to heal all manner of sickness and all manner of disease" (18, Matt. 10:1).

Власне через фінальну цитатну біблему розкодовується функція біблеми-заголовка – висміяти глупоту, цинізм і марнославство, бо Учитель наочав своїх учнів не сліпо копіювати свої дії і не очікувати винагороди чи слави за свої діяння: "Heal the sick, cleanse the lepers, raise the dead, cast out devils: **freely ye have received, freely give**" (18, Matt. 10:8). Однак попри існування повного українського відповідника *учитель* із біблійно-символічним значенням, що неодмінно актуалізувалося б у макроконтексті мініатюри, перекладачка обирає лексему *взірець*, що хоч і передає певною мірою ідею викривленого сприйняття учнем настанов Учителя, все ж позбавлена біблійної маркованості і, вочевидь, збіднює образну канву твору. Що ж до кінцевої цитатної біблеми, то завдяки простій структурі і експліцитним вказівкам на добре відомі мікротексти Святого Письма перекладачка адекватно відтворює глибоко символічну картину оригіналу:

«Я теж перетворював воду на вино, я теж лікував прокажених і повертав сліпим зір. Я теж ходив по воді, з мешканців мозил я виганяв дияволів. Я нагодував голодних у пустелі, коли навкруги не було їжі, я піднімав мертвих із їхніх склепів і

за моїм велінням перед безліччю людей неродюче фігове дерево всохло зовсім» (2).

Складна система зав'язків Вайлдових текстів з Біблією проявляється і на стилістичному рівні у синсемантичних біблемах, що моделюють формальні особливості біблійної поетики та автосемантичних біблемах (типових формулах-зворотах без конкретної алюзійності, образах, у яких біблійні смисли накладаються на конотацію відповідної лексеми, символах, що актуалізуються лише в біблійному та метабіблійному контекстах) [6, 27]. У тексті мініатюри О. Вайлд використовує традиційну формулу зачину біблійних віршів розпочинаючи їх зі сполучника *and*. Так розпочинаються три з чотирьох абзаців мініатюри. Спостерігаємо в оригіналі і паралелізм, що є типовою формально-стилістичною ознакою Біблії [1, 342]. Специфічний зачин у поєднанні з паралелізмом, що, очевидно, виитоками сягають гебрейської традиції віршування, додає урочистості Вайлдовій поезії в прозі, створює ритмічний малюнок, що нагадує Біблію. Порівняймо:

"And he healed many that were sick of divers diseases, and cast out many devils; and suffered not the devils to speak, because they knew him" (18, Mark. 1:34); *"His hair was the colour of honey, and his body was as a white flower, but he had wounded his body with thorns and on his hair had he set ashes as a crown"* (3, 314).

Традиційний зачин віршів і паралелізм є типовими ознаками українських версій Біблії. Проте відтворюючи текст поезії українською мовою Оляна Рута зберігаючи паралелізм, зменшує кількість сполучників, або замінює їх нетиповими для Біблії: «Його волосся було кольору меду, а тіло його було як біла квітка, але він зранив усе своє тіло тернами, і попів короною вінчав його голову» (2).

Глибокий символізм оригінального тексту безумовно вимагає від перекладача особливо прискіпливої уваги. Оляна Рута демонструє вдалі перекладацькі рішення відтворюючи біблеми-символи *thorns* і *ashes*, що можуть трактуватися як ключ до прихованого в оригіналі парадоксу. У тексті Біблії іменник *thorns* у сполученні з іменником *crown* (*a crown of thorns*) символізує муки Христа: *"And when they had platted a crown of thorns, they put it upon his head, and a reed in his right hand: and they bowed the knee before him, and mocked him, saying, Hail, King of the Jews!"* (18, Matt. 27:29). У свою чергу лексема *ashes* невіддільна від біблійного образу смутку. Ще здавна відома традиція посипати голову попелом на знак глибокого суму і розпачу: *"And Tamar put ashes on her head, and rent her garment of divers colours that was on her, and laid her hand on her head, and went on crying"* (18, 2 Sam. 13:19). О. Вайлд «переформатує» біблійні символи, аби показати справжню сутність героя: не через віру, а через марнославство пішов він слідами Учителя. Лексема *crown* поєднуючись із лексемою *ashes* замість *thorns* наче пригадує

символічний фон у своїй семантичній структурі. Нагомість актуалізується та частина семантичної структури, що передає зарозумілість і чванство. Саме цю ідею і наголошує фінальний акорд мініатюри, у якому звучить глибоке розчарування героя: *"And yet they have not crucified me"* (3, 314). Оляна Рута вдало відтворює обидві біблеми: «він зранив усе своє тіло тернами, і попів короною вінчав його голову» (2). Український іменник *корона*, на відміну від англійського відповідника *crown*, не має у своїй структурі біблійно-символічного смислового компонента, що передає страждання. *Корона* – це, передусім, символ влади. У свідомості українця ідею страждання передає радше біблема-символ *вінець* (*терновий вінець*, *вінець із тернини*): «*І сплівши вінець із тернини, положили на голову Йому*» [10, Мат. 27:29]. Отож доречно застосований дериват *вінчати* у поєднанні із символом влади *корона* адекватно відтворює авторський задум і зберігає зв'язок зі Святим Письмом.

Дещо формально підійшла перекладачка до відтворення біблеми-образу *Valley of Desolation*. Тут прослідковуємо певні перегуки із псалмом: *"Who passing through the valley of Baca make it a well; the rain also fileth the pools"* (18, Ps. 84:6). Прикметно, що в Біблії не йдеться про якесь конкретне місце. Це радше збірний образ долини через яку йшли паломники. Ймовірно через випробування, які вони стрічали на шляху, а може через те, що варіанти написання слова *баса* можуть трактуватися як *weeping*, у деяких англомовних версіях Біблії вживається вираз *Valley of Weeping* (*American Standard Version* (1901), *World English Bible*). В українських варіантах Біблії маємо долину плачу: «*Ідучи долиною плачу переміняють її в місця водисті: весняний дощ покриває її благословенням*» (10, Пс. 84:6). О. Вайлд знову трансформує біблійний образ застосовуючи лексеми *desolation*, що позначає не лише смуток, але й руйнацію та спустошення [19, 647], що стосуються душі головного героя, бо саме в *Долині Спустошення* зустрів його Йосип з Ариматеї. Оляна Рута, захопившись розкодуванням імпліцитних біблійних алюзій не відтворює семантичного дуалізму оригіналу, а звужує його до винятково біблійного трактування *Долина Скорботи*:

"And kneeling on the flint stones of the Valley of Desolation he saw a young man who was naked and weeping" (3, 314) – «*І, стоячи на крем'яному камінні в Долині Скорботи, він побачив юнака, що був нагий і плакав*» (2).

Ще однією загадкою стала біблема-формула *a just man*, яку Оляна Рута хибно потрактувала як *just a man* і відтак, змінивши значення вислову, дезорієнтувала свого читача:

"I do not wonder that your sorrow is so great, for surely He was a just man" (3, 314) – «*Я не дивуюся, що твій смуток такий великий, адже Він був усього лише людиною*» (2).

Український переклад звучить дещо нелогічно. У Біблії читаємо: *"For there is not a just man upon*

earth, that doeth good, and sinneth not" (18, Eccles. 7:20). В українському варіанті: «Нема на світі такого **праведного чоловіка**, щоб чинив добро ніколи не грішивши» (10, Еклез.7:20). Очевидно біблема *праведний чоловік* у перекладі адекватніше б відтворила оригінал.

Побіжно зауважимо, що виникає деякий смисловий дисонанс, якщо звернути увагу на форми дієслова в оригіналі і перекладі, особливо в останньому абзаці, що містить кульмінацію і розв'язку. Перелічуючи усі свої діяння герой послуговується доконаними формами, в той час як в перекладі маємо недоконані, що нівелює ефект результативності, так відчутний в оригіналі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Попри певні відхилення, переклад Оляни Руги головно відтворює поетично-філософську концепцію автора, багаторівневу семантику його тексту, що базується на численних зв'язках із прототекстом – Біблією. Збереження у перекладі формальних характеристик біблійної поезики (зокрема паралелізму) безумовно належить до здобутків перекладача. Відтворюючи біблеми-образи

і біблеми-символи, Оляна Руга використовує класичні трансформації, як от: звуження значення, описовий переклад, використання повного еквівалента. Подекуди спостерігаємо заміну інтертекстуального відповідника нейтральним. Услід за автором оригіналу перекладачка застосовує цитування. Біблеми загалом відтворено адекватно з урахуванням особливостей цільового читача.

Однак слід зазначити, що перекладачці не завжди вдається передати інтертекстуальність оригіналу. Елементи надінтерпретації, нехтування часовими формами призводять до прагматичних девіацій у перекладі в порівнянні з оригіналом, що може перешкодити читачеві адекватно розкодувати авторський задум.

Подальшу перспективу дослідження вбачаємо у вивченні сучасних множинних перекладів Вайльдових творів. На особливу увагу заслуговують, зокрема, вторинні/опосередковані переклади. Такі розвідки, проведені з позицій сучасної критики перекладу та досліджень перекладацького плагіату дадуть цікавий матеріал для загальної теорії перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Библиейский словарь / сост. Э. Нюстрем; пер. со швед. под ред. И. С. Свенсона. Санкт-Петербург : Логос, 1995. 517 с.
2. Грабовецька О. Практикум з лінгвостилістичного та перекладознавчого аналізу (на матеріалі п'єси Оскара Вайльда „The Importance of Being Earnest” та її українського перекладу) : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. 144 с.
3. Грабовецька О. Як важливо бути точним: до питання про труднощі перекладу драматичних творів (на матеріалі українського перекладу п'єси О. Вайльда «The importance of being earnest» – «Як важливо бути поважним») у перекладі Р. Доценка). *Теорія та практика перекладу: наук. зап. ф-ту романо-германської філології*. Дрогобич : ДДПУ ім. І. Франка, 2008. Т. I. С. 22–33.
4. Деркач Г. С. Творчість Оскара Вайльда в літературно-критичних (англійському, українському та російському) дискурсах: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.05. Тернопіль, 2012. 19 с.
5. Дзера О. В. Біблійна інтертекстуальність і переклад: англо-український контекст : монографія. Львів : Львів. нац ун-т імені Івана Франка, 2017. 490 с.
6. Дзера О. В. Соціокультурні та лінгвокогнітивні виміри біблійного інтертексту в просторі сучасного перекладознавства : автореф. дис. ... докт. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2018. 36 с.
7. Доценко Р. І. Оскар Вайлд в тіні та світлі парадоксів. *Критика. Літературознавство. Вибране*. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. С. 467–486.
8. Колмикова О. О. Естетичні принципи літературної критики О. Вайльда та М. Кузьміна : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.05. Дніпропетровськ, 2013. 20 с.
10. Святе Письмо Старого та Нового Завіту / пер. П. Куліш, І. Левицький та І. Пулюй. Київ : Укр. Біблійне Товариство, 2003. 1114 с.
11. Соколянський М. Незнаний Оскар Уайльд. *Всесвіт*. 1998. № 7. С. 137–139.
12. Стріха М. В. Оскар Вайльд – естет і страдник. *Улюблені англійські вірші та навколо них* / пер. і упор. М. Стріха. Київ : Факт, 2003. С. 139–143.
13. Стріха М. Оскар Вайльд на тлі українських сюжетів. *Всесвіт*. 2007. № 3–4. С. 139–143.
14. Федоренко І. Оскар Уайльд (огляд літературної творчості). *ЛНВ*. 1923. Т. 80. Кн. 8. С. 339–345. Кн. 9. С. 43–55.
15. Чужомовне письменство на сторінках західноукраїнської періодики (1914 – 1939) : бібліогр. покажч. / за заг. ред. О. Лучук, Т. Лучука; наук. ред., авт. передм. Р. Зорівчак; редкол. : Б. Якимович та ін. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 194 с.
16. Ellman R. Oscar Wilde. New York : Vintage Books, 1988. 736 p.
17. Fort A., Kates H. Minute History of the Drama from Its Earliest Beginnings to the Present Day. New York : Grosset & Dunlap, 1935. 143 p.
18. The Holy Bible (the King James Version). London : Trinitarian Bible Soc., s. a., 1152 p.
19. The New shorter Oxford English Dictionary. On historical principles : in 2 vols. / ed. by L. Brown. Oxford: Clarendon Press, 1993. Vol. 1. 1876 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Уайлд О. Сфінкс без тайни і інші вибрані оповідання / пер. з англ. О. Маковскої. Львів : 1915. 64 с.
2. Уайльд О. Взірець / пер. з англ. Оляни Руті. *Vsesvit*. № 7. 1998. С. 151.
3. Wilde O. Complete Illustrated Works. London : CRW Publishing Limited, 2010. 706 p.

REFERENCES

1. Nustrem, E. (Ed.). (1995). Biblejskij slovar' [Bible Dictionary: Encyclopedic Dictionary] / per. so shved. pod red. I. S. Svensona. Sankt-Peterburg : Logos [in Russian].
  2. Hrabovetska, O. (2014). Praktykum z linhvostylistychnoho ta perekladoznavchoho analizu (na materialy piesy Oskara Vailda «The Importance of Being Earnest» ta yii ukrainskoho perekladu) : navch. posib. [Practice book in Stylistic and Translation Studies Analysis (as based on Oscar Wilde play "The Importance of Being Earnest" and its Ukrainian translation)]. Lviv : LNU im. Ivana Franka [in English].
  3. Hrabovetska, O. (2008). Yak vazhlyvo buty tochnym: do pytannia pro trudnoshchi perekladu dramatychnykh tvoriv (na materialy ukrainskoho perekladu piesy O. Vailda «The importance of being earnest» – «Yak vazhlyvo buty povazhnyhm» u perekladі R. Dotsenka). *Teoriia ta praktyka perekladu: nauk. zap. f-tu romano-hermanskoj filolohii*. [The importance of being accurate: the issues of translating plays (as based on the Ukrainian translation of O. Wilde's play "The importance of being earnest" – "Yak vazhlyvo buty povazhnyhm" by P. Dotsenko)] Drohobych : DDPU im. I. Franka, 2008. (I), 22-33 [in Ukrainian].
  4. Derkach, H. (2012). Tvorchist Oskara Vailda v literaturno-krytychnykh (anhliiskomu, ukrainskomu ta rosiiskomu) dyskursakh: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.01.05. [The works of Oscar Wilde in the literary critical (the English, the Ukrainian and the Russian) Discourses: dissertation summary for the scholarly Degree of Candidate of Philology in speciality 10.01.05]. Ternopil [in Ukrainian].
  5. Dzera, O. (2017). Bibliina intertekstualnist i pereklad: anhlo-ukrainskyi kontekst : monohrafiia [Biblical intertextuality and translation: English and Ukrainian context]. Lviv : LNU im. Ivana Franka [in Ukrainian].
  6. Dzera, O. (2018). Sotsiokulturni ta linhvokohnityvni vymiry bibliinoho intertekstu v prostori suchasnoho perekladoznavstva : avtoref. dys. ... dokt. filol. nauk : 10.02.16. [Socio-cultural and linguo-cognitive dimensions of the biblical intertext within the space of modern translation studies: dissertation summary for the scholarly Degree of Doctor of Philology in speciality 10.02.16.]. Kyiv [in Ukrainian].
  7. Dotsenko, R. (2013). Oskar Vaild v tini ta svitli paradoksyv [Oscar Wilde in the shadow and lights of paradoxes] / R.I. Dotsenko. *Krytyka. Literaturoznavstvo. Vybrane*. Ternopil : Navchalna knyha – Bohdan, 467–486 [in Ukrainian].
  8. Kolmykova O. (2013). Estetychni pryntsyipy literaturnoi krytyky O. Vailda ta M. Kuzmina. avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.01.05. [Aesthetic principles of literary critique by Oscar Wilde and M. Kuzmin. dissertation summary for the scholarly Degree of Candidate of Philology in speciality 10.01.05] Dnipropetrovsk, [in Ukrainian].
  10. Sviate Pysmo Staroho ta Novoho Zavitu (2003). [The Holy Scripture of New and Old Testament] / per. P. Kulish, I. Levytskyi ta I. Puliuii.. Kyiv : Ukr. Bibliine Tovarystvo. [in Ukrainian].
  11. Sokolianskyi, M. (1998). Neznanyi Oskar Uaild. [Unknown Oscar Wilde]. *Vsesvit*. (7). 137-139 [in Ukrainian].
  12. Strikha, M. (2003). Oskar Vaild – estet i stradnyk [Oscar Wilde – aesthete and sufferer]. *Uliubleni anhliiski virshi ta navkolo nykh*. Kyiv / per. i upor. M. Strikha. Kyiv : Fakt, 139–143 [in Ukrainian].
  13. Strikha, M. (2007). Oskar Vaild na tli ukrainskykh siuzhetiv [Oscar Wilde in the context of Ukrainian literary plots]. *Vsesvit*. (3–4). 39–143. [in Ukrainian].
  14. Fedorenko, I. (1923). Oskar Uaild (ohliad literaturnoi tvorchosty). *LNV*. 80(8). 339–345. (9). 43-55. [in Ukrainian].
  15. Luchuk, O., Luchuk, T. (Ed.). (2003). Chuzhomovne pysmenstvo na storinkakh zakhidnoukrainskoi perodyky (1914–1939) [Foreign writers in the periodicals of Western Ukraine (1914 – 1939)] : bibliohr. pokazhch. / za zah. red.; nauk. red., avt. peredm. R. Zorivchak ; redkol. : B. Yakymovych ta in. Lviv: LNU im. I. Franka. [in Ukrainian].
  16. Ellman R. (1988). Oscar Wilde. New York : Vintage Books.
  17. Fort A., Kates H. (1935). Minute History of the Drama from Its Earliest Beginnings to the Present Day. New York : Grosset & Dunlap.
  18. The Holy Bible (the King James Version). (s. a.) London : Trinitarian Bible Soc.
  19. Brown, L. (Ed.). (1993). *The New shorter Oxford English Dictionary. On historical principles* : in 2 vols. Oxford: Clarendon Press, (1).
-
1. Uaild O. (1915). Sfinks bez tainy i ynshi vybrani opovidannia [The Sphinx without a secret] / per. z anhli. O. Makovskoi. Lviv : Nova kulyura. [in Ukrainian].
  2. Uaild, O. (1998). Vzirets [The Model] / per. z anhli. Oliany Ruty. *Vsesvit*. (7). 151. [in Ukrainian].
  3. Wilde, O. (2010). Complete Illustrated Works. London : CRW Publishing Limited.

RECREATION OF BIBLICAL INTERTEXTUALITY OF POEM IN PROSE "THE MASTER" BY OSCAR WILDE IN UKRAINIAN TRANSLATION

Hrabovetska Olha Serhiivna

*PhD (Linguistics), Associate Professor,
Associate Professor of Hryhoriy Kochur Department of Translation Studies
and Contrastive Linguistics
Ivan Franko National University of Lviv
1, Universytetska St., Lviv, Ukraine*

The paper attempts to research the ways of recreating biblical intertextuality actualized on phonetic, lexical, grammatical, structural and compositional levels.

The research is based on approaches to biblical intertextuality developed by O. Dzera who introduced the notion of bibleme – a sign of biblical intertext limited to authors' idiolects.

Taken for the analysis the miniature "The Master" from the cycle "Poems in Prose" by Oscar Wilde (in the original and its Ukrainian translation by Oliana Ruta) is characterized with powerful explicit and implicit biblical intertextuality. The research focuses on synsemantic biblemes reflecting formal characteristics of the Bible poeticity and autosemantic biblemes (biblical formulas, images and symbols).

The author of the article outlines the history of the reception of Wilde's poetic cycle in the Ukrainian literary polysystem. She also provides brief information on translation studies researches of Oscar Wilde's literary legacy.

To achieve the goal, the author identifies original biblemes, defines their biblical proto-texts and finds their correspondences in the receiving culture, contrasts semiotic and cognitive status of source and target biblemes, analyses the level of their recognizability for a Ukrainian reader and eventually provides insights into reproducing biblemes in translation. The study proves the high level of adequacy. The translator applies the techniques of concretization, descriptive paraphrase, neutralization, full equivalent, quotation. However, Oliana Ruta does not always succeed in recreating intertextual relations. Overinterpretation, literal translation, neglect of original tense forms cause changes in the pragmatic load of the translation and eventually may prevent target readers from decoding author's message.

The article offers some prospects for further discussion. It would be particularly interesting to research multiple retranslations of O. Wilde's works with regard to translation plagiarism.

Key words: *intertextuality, bibleme, translation studies analysis, translation transformations, equivalence, reception, target culture.*